



Co připomíná pomník?

Vzdělávací cíl: Žáci pomocí srovnání fotografie uměleckého díla a jeho předlohy pronikají do reflexe občanské války v Sýrii a mají prostor interpretovat umělecké dílo. V závěrečné otázce pak žáci rozvíjí svou schopnost číst veřejný prostor a „dívat se kolem sebe“.

Klíčová slova: mimoevropský svět, migrace, občanská válka v Sýrii, chápeme své emoce, historický význam

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 PROHLÍŽENÍ FOTOGRAFIÍ (5 min.)

Prohlížení fotografií pomocí lupy.

Žáci by si měli povšimnout motivu vztyčených autobusů a zaznamenat základní spojitosti a rozdíly mezi fotografiemi.

2 ANALÝZA FOTOGRAFIÍ (5 min.)

Označování důležitých prvků na fotografiích a jejich popis.

Žáci označují klíčové body na obou fotografiích a všimají si, co je na fotografiích stejné a co jiné. Žáci mohou označovat autobusy, ale také jejich rozdílný stav, městské prostředí, lidi, které fotografie zachycuje, či si povšimnout stavu obou měst (čistě, upravené Drážďany proti poničenému, ochromenému Aleppu).

Fotografie nalevo představuje provizorní barikádu z vraků autobusů, která měla chránit obyvatele města před odstřelovači armády režimu Bašára al-Asada (Existují fotografie téhož místa s vlajkou koalice Ahrar aš-Šám, která bojuje proti zmíněnému režimu). Fotografie se stala jednou z ikon občanské války v Sýrii a zejména bitvy o Aleppo (2012–2016). Posloužila jako předobraz pro dílo Monument (2017) německo sýrského umělce Manafa Halbouniho, které je zachyceno na druhé fotografii.

Dílo se skládá ze tří autobusů evokujících barikádu proti odstřelovačům z Aleppu. Důležitou součástí díla je jeho umístění na náměstí Neumarkt v Drážďanech. Kostel Frauenkirche na pozadí fotografie byl zničen během bombardování Drážďan na konci druhé světové války a obnoven po sjednocení Německa. Dílo se stalo předmětem protestů zejména ze strany krajně pravicového hnutí Pegida. Monument byl později vystaven také v Berlíně či Moskvě. Oficiální stránky umělce: <https://www.manaf-halbouni.com/work/monument>.

3 ČETBA POPISEK A DOPLNĚNÍ ANALÝZY (5min.)

Seznámení se s popiskami a doplnění nových informací do fotografií červeně.

Žáci doplňují kontextuální informace z popisek do fotografií, případně upravují své původní hypotézy. Mohou si povšimnout krátkého časového rozestupu mezi vznikem fotografie a zhotovením díla, zaměření na civilní oběti války či motivu obnovy měst po válce.

4 ŠKÁLOVÁNÍ KLÍČOVÝCH TÉMAT (5 min.)

Zvětšování či zmenšování konkrétních témat dle toho, jak vystihují vyznění díla.

Žáci mají k dispozici osm potenciálních témat díla, která zvětšují a zmenšují podle toho, jakou jim přiřkládají váhu. Jsou mezi nimi čtyři historické události s datací: bombardování Drážďan (1945), bitva o Aleppo (2012–2016), migrační krize (2014–2015) a obnova chrámu Frauenkirche (1994 - 2005). Kromě nich mohou žáci pracovat s obecnými tématy: utrpení obyvatel ve válce, vynalézavost lidí v době války, nesmyslnost války a obnova zničených měst po válce.

Všechny možnosti s dílem nějak souvisejí, nelze tedy mluvit o nějaké „chybné“ kombinaci či souvislosti. Zde, stejně jako v následujícím kroku platí, že interpretujeme umělecké dílo: nelze mu tedy dát jeden definitivní význam. Učitel by měl spíše žáky podporovat v nalézání dalších souvislostí, včetně těch, které cvičení nenabízí. V tomto místě může učitel žáky vyzvat, aby odůvodnili svůj výběr témat, a zahájit tak diskusi.

5 INTERPRETACE UMĚLECKÉHO DÍLA (10 min.)

Žáci na základě pokynů interpretují umělecké dílo.

V první instrukci je odpovědnost za interpretaci díla přenesena zcela na žáky. Mohou ve svých odpovědích pracovat s možnostmi z předchozího kroku, ale také rozvinout vlastní porozumění dílu. Jsou mimo jiné vyzváni, aby sdíleli pocity, které v nich dílo vyvolává, k čemuž doposud nebyl ve cvičení prostor.

Následující úkol vyžaduje alespoň základní porozumění souvislosti mezi občanskou válkou v Sýrii a bombardováním Drážďan. V tomto ohledu jde o nejnáročnější část cvičení a vyžaduje zapojení poznatků z předchozí práce. Žáci ve svých odpovědích mohou směřovat k místům spojeným s tematikou války v Sýrii, například k ministerstvu vnitra či zahraničí nebo jiným státním či nevládním institucím, které mohou přispět k řešení situace civilních obyvatel Sýrie. Jiné odpovědi mohou pracovat se spojením minulého utrpení se současnými válečnými konflikty. V českém kontextu se tak nabízí místa, která byla zničena či bombardována za druhé světové války: Lidice, Opava, Ústí nad Labem nebo Staroměstské náměstí či Tančící dům v Praze. Při práci s návrhy žáků je důležité ponechat ve třídě prostor pro diskusi nad důvody, které jsou za výběrem konkrétních míst. Učitel pomáhá žákům doplňovat historický kontext, např. rozdíl v rozsahu poškození českých měst a Drážďan v důsledku bombardování apod.

Další možnosti zapojení do výkladu:

Cvičení má potenciál propojovat dějepis s výchovou k občanství či výtvarnou výchovou. V souvislosti s pomníkem je možné se věnovat protestům, které ho provázely. S žáky můžeme hledat odpovědi na otázku: „Čím mohl Monument vadit?“. Materiály o protestech jsou dostupné na internetu, ovšem pouze v německém jazyce (např. wiki.de).

Další zdroje k tématu:

- Jitka Gelnarová: Útěk, nebo invaze? Migrační krize na politických transparentech. Praha: Národní muzeum, 2018.
- Portál Mezinárodní organizace pro migraci: <https://www.iom.int/>
- Encyklopedie migrace: <https://www.encyclopediaofmigration.org/>

Za konzultaci z oboru arabistiky děkuji Vítu Šormovi.